

– Csinta Samu publicisztikája

Elismerjük vagy sem, a különböző közösségi oldalakon sűrűn jön szembe az élet. Okos ember nem is tehet mást, mint okosan él vele. Vagy leszáll minden hasonló fórumról. Középút nincs, vagy ha a mégis, akkor az csakis a középszerhez vezethet. Amúgy a bejegyzések közlése, megosztása is, de itt már nincs helye magyarázkodásnak. Ennél a pontnál ugyanis kizárólag az egérkezelés dönt, ami lehet kezdetleges, viszont javítható. Bármilyen túlmegy ezen, maga az ember.

E sekélyesnek tetsző bölcsekedést az váltotta ki belőlem, hogy egyszer csak felugrott a közösségi oldalamon egy kis videó. Benne az egyik élvonalbeli futballklub – természetesen neve is van, de itt tényleg ellenjavallt lenne névvel folytatni, mindjárt kiderül, miért... – egyik gyerekegyüttese. Tagjai szépen sorba állítva, térd rogyaszt, ahogy a mostanában klasszikussá váló csapatképeken látni. A fiúk énekelnek. Egyik oldalról belóg a képbe egy kar, a „kórusvezető” edzőé, amint oldalról vezényli a kicsiket, akik mezbe öltözve, nagy lelkesedéssel zengik az egyik közismert szurkolói rigmust.

A trágárságot is tartalmazó rigmust.

Fontos pontosítani: ezeket a sorokat nem valamelyik szerzetesrend térdeplőjén imádkozva írom. Lakótelepi ablakomon beárad a fény és az útjavító munkások bibliai fordulatokat is alaposan átértelmező beszédfordulatai, de hát egykori suhancként, sportolóként, fiatal felnőttként, majd sportújságíróként egyaránt találkoztam én már a való világgal. Tisztában vagyok, hogy a sportban – talán kiemelten a csapatsportágakban – bevett pszichomotivációs elem az ellenfél, sőt, az ellenségkép kialakítása. Nagyjából azzal a céllal, hogy a gladiátorok a „megölöm, megeszem, átharapom a torkát” lelkiállapotban induljanak a játékoskijárá felé. Amit persze nem kell szó szerint érteni, még akkor sem, ha a pályán azért látni kriminális belépőket, a hasonló helyzetek kezelésére azonban van néhány eszköze a játékvezetőnek. A szurkoló azonban, sőt, az ellenfél is mindig látni-érezni véli az elszántságot, és ez az állapot bizony sok esetben képes volt már a feje tetejére állítani az erőviszonyokat.

A futballöltöző – hoki-, kézilabda-, egyéb hasonlószerű sportágak, tetszés szerint behelyettesítendő – kemény világ. Sajátos hierarchiáját, nem éppen ortodox értékrendjét nem feltétlenül a megszerzett diplomák mennyisége és minősége határozza meg, de még csak nem is

az elért gólok vagy háritott tizenegyesek száma, bár utóbbiak azért természetesen nem mellékes érvek. Előfordul ott sok minden, még annál is több hangzik el, az élet iskolája, na. Akár anno a sereg, de erre már alig érdemes utalni, tekintve, hogy immár nem lehet mindenkinek személyes tapasztalata. Aki bírja, marad – mármint az öltözőben, mert a katonaságnál azért ez nem volt opcionális –, aki nem, keres magának valami mást. A többség aztán egy életen át be nem gyógyuló sebként hordozza „megfutamodása” emlékét. És a hajdani társak sem felejtene, bár ez többnyire csak éles helyzetekben, szélsőségekbe torkolló sörözések alkalmával szokott felszínre kerülni.

Azért tartottam fontosnak hasonló részletekbe merülni, mert a trágár szövegrészletet is felvonultató rövid videofelvételt elképesztő kommentözön követte. És a helyzetet okéző, jópofának, helyén valónak, követendőnek minősítő bejegyzések és érzelemikonok mennyisége a száz százalék felé tendált. Köztük nagyon sok anyukáé, a gyerekek egyéb női hozzátartozóié. Miközben a rigmus vonatkozó és erőteljesen kifogásolható része épp az ellenfél kedves mamáját emlegeti meglehetősen leegyszerűsítő formában.

Pillanatig sem szeretném feminista irányba vinni a témát, mert az is zsákutcába sodorna. Mindenki neveltetése, nemi orientációja, egyéb hasonló szempontok alapján viszonyul a hasonló helyzetekhez, azonosul vele vagy kikéri magának a leegyszerűsítő, stigmatizáló megközelítéseket. Miközben szinte garantáltan bárkiben felmegy a pumpa, ha női felmenőit emlegetik ilyen módon. Jómagam életem során szinte férfiatlanul ritkán keveredtem tettelegességbe, az egyik ilyen pillanat viszont épp hasonló töltetű volt, azóta sem vagyok rá büszke, hogy gyerekként felpofoztam nagyon szeretett unokatestvéremet. Aki amúgy lány volt.

A videó „tetszikelése” alapján is hiba lenne minősíteni embereket, holott kézenfekvőnek tűnik, de végtelen megengedéssel vegyük figyelembe azokat a rossz automatizmusokat, amelyeket a virtuális világ alakított ki bennünk. Viszont evidens lenne, ha mondjuk az iskolai közeggel állítanánk párhuzamba az öltözői trágár skandalást. Gondoljunk csak bele, ha a kedves anyukákat ily módon emlegető versikét rögzítenének a negyedik B-ben, háttérben a táblán a vakációs visszaszámlálással. Minden valószínűség szerint népi mozgalom indulna a tanító néni, tanító bácsi ellen, aki micsoda dolgokra okítja gyermekeinket. És az is valószínűsíthető, hogy jócskán csökkenne a tanerő bizalmi indexe, feltéve, ha egyáltalán a helyén maradna a következő tanévkezdésre.

Hogy iskolában ilyesmi nem fordulhatna elő? Bizonyára. Meg hogy a futball világa más? Az, kétségtelenül. De egyetlen közös „elem” azért mégiscsak akad: a gyerek. És ne hagyjuk figyelmen kívül, hogy ugyanarról a gyerekről beszélünk, aki épp az osztályteremből megy át a futballöltözőbe. Agya szivacs, mintákat les meg és tesz magáévá. Hasonulni akar a társaihoz,

mindennél jobban áhítozik arra, hogy a közösség tagjává váljon, közülük néhányan vezetői státusra is vágyanak. Gyakorló szülők erősíthetnek meg abban az időnként nem könnyű felismerésben, hogy a tanító néni vagy az edző bácsi szava súlyosabban nyom a latban, mint az otthon hallott intelmek. Ennek felelősségét hadd ne dimenzionáljam. Az iskolai szigorhoz képest a sportközeg viszonylagos lazasága önmagában is csábító, az alkalmazott beszédmodor, a fiúk, lányok előtti italozás, cigarettázás pedig alapvetően képes befolyásolni a gyerekkorból, netán kiskamasz zűrzavarból minél hamarabb kinőni vágyó ifjú önmegvalósítási eszköztárát.

Ha a szurkolói identitást is megpróbálom beemelni a nagy képbe, máris bekerítem magamat. Hiszen itt újra a közösséghez tartozás sokszor mindent felülíró érzéséről beszélünk, a felnőttek közös ünneplésének módja pedig az egyik legmélyebben leülepedő minta egy gyerek lelkében. Szeretni egy csapatot, azonosulni ebben sok hasonló emberrel, olyan érték, amihez képest bármilyen bankkártya tartalma eltörpül. Ugyanakkor a jellemformálás olyan eszköze, amely szinte bármilyen irányba képes elindítani az útkeresőt. „Lemehetsz vadállatba” vagy tudatosodhat benned, hogy épp azt skandalod, aminek fordítottjától a te szemed elé is vérköd ereszkedik. A külhoni magyarok esetében idegengyűlölő, magyargyalázó felhangokkal is súlyosbítva.

Az írás apropójául szolgáló videón lévő gyerekek egyértelműen a felnőttvilág becsapott áldozatai. Hadd zárjak mégis derűsebb felhanggal. A felvételen nem egy kis szereplőn látszik a feszengés, annak az érzése, hogy itt valami még sincs rendben, a fél szájjal kiejtett szavak pedig minden bizonnyal csakis annak tudhatók be, hogy mit szól a harsogó társ, a csapatot kórushadrendbe állító edző bácsi. Hiszen a hasonló csapdahelyzetekből legtöbbször felnőttkorunkban sem találjuk a kiutat.

Mindenesetre terápiás céllal jómagam is rákerestem azóta egy másik videóra. Ismerős óvó néni posztolta „csibéit”, akik úszóleckére tartva bűbájos selypítésekkel gazdagítva skandalják a város kedvenc csapatának nevét, amint a busz épp elhalad a stadion mellett.